

Ярина Онуфрив

кандидат архітектури, доцент кафедри містобудування,
Національний університет «Львівська політехніка», Львів
e-mail: yaryna.o.onufriv@lpnu.ua
orcid: 0000-0003-0261-4738

ОСОБЛИВОСТІ СТИЛІСТИЧНОГО ВИРІШЕННЯ ВХІДНИХ ДЕРЕВ'ЯНИХ БРАМ У ЖИТЛОВИХ БУДИНКАХ КІН. ХІХ–ПОЧ. ХХ ст. У ЛЬВОВІ

© Онуфрив Я., 2022

<https://doi.org/10.23939/sa2022.02.122>

Розглянуто характерні особливості вирішення вхідних дерев'яних брам у житлових будинках, споруджених в період між кін. ХІХ–поч. ХХ ст. у Львові. Дослідження проводилось протягом 2018–2022 рр. та охоплювало двері у будинках, які розташовані на території історичного ареалу Львова. На прикладі 6 дверей проведений детальний композиційний аналіз та визначено характерні особливості їх стилістичного вирішення.

Ключові слова: сецесія, вхідні дерев'яні брами, житловий будинок. nt

Постановка проблеми

Проблема дослідження і збереження архітектурної спадщини є як ніколи актуальною на сьогодні в Україні. Ця проблема загострюється під впливом сучасних нестабільних суспільно-політичних процесів та можливих ризиків, що пов'язані з загрозою військової агресії з боку Російської Федерації. Відтак історичний ареал Львова, найдавніша частина якого належить до світової спадщини ЮНЕСКО, потребує підвищеної уваги та заходів безпеки з боку влади, громадськості та наукової спільноти. Особливого захисту потребують дверні та віконні заповнення, адже матеріали, з яких вони виготовлені, є недовговічними, що свідчить про актуальність цього дослідження.

Одним із важливих аспектів збереження архітектурної спадщини є оцифрування, документація та опис наявних будівель чи інших архітектурних елементів. У цій статті зроблений детальний аналіз, систематизація та обміри вхідних дерев'яних дверей у житлових будинках, що були споруджені в період сецесії у Львові. Більшість із проаналізованих дверей були відновлені в рамках Програми співфінансування ремонту віконних та дверних заповнень житлових будинків, які розташовані на території історичного ареалу Львова (Рішення ЛМР № 129 від від 21.02.2020 р.) (далі – Програма), що функціонує у Львові від 2018 р. після завершення спільного українсько-німецького проєкту “Муніципальний розвиток та оновлення старої частини міста Львова” (Гляйхманн, Борик, 2013).

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Період сецесії у мистецтві та архітектурі Львова досліджувався багатьма вченими, серед яких архітектори, історики і мистецтвознавці. Зокрема, цей період у містобудуванні та архітектурі Львова висвітлений у фундаментальній праці “Архітектура Львова: Час і стилі. ХІІІ–ХХІ ст.” (Бевз та ін., 2008). Основним дослідником в цій темі вважається Юрій Бірюльов. Зокрема, загальні особливості стилю сецесія детально висвітлені у його праці “Мистецтво львівської сецесії” (Бірюльов, 2005). Також тема стилістичних особливостей будівель цього періоду розкрита дослідником крізь призму творчості Захаревичів (Бірюльов, 2010). Проблема збереження архітектурного декору будівель кін. ХІХ–поч. ХХ ст. у Львові висвітлена у науковій публікації Тетяни Казанцевої та Соломії Понкало

(2014). Зокрема, С. Понкало (2016) детально розглядає композиційну будову вхідних порталів періоду сецесії у Львові, але тільки частково досліджує окремі елементи дверей як верхній світлик. Проте самі двері як заповнення вхідного порталу не є об'єктом цього дослідження, тому ця тема залишається не розкритою і потребує детальнішого вивчення. Загальні характеристики львівських брам та їх поділ за стилями, де, зокрема, і описано брами періоду сецесії, подано оглядово у Довіднику облаштування міста (2011).

Мета статті

Метою дослідження є визначення стилістичних особливостей вирішення вхідних дерев'яних дверей у житлових будинках, споруджених у період між кін. XIX–поч. XX ст. у Львові. Дослідження стильових особливостей брам проводилось за допомогою методів композиційного аналізу (Ідак, 2011), що передбачало, зокрема, аналіз композиційної схеми дверей (сітка осей: першого, другого і третього порядку), аналіз розміщення і форми світлових отворів (щілини пройми), аналіз розміщення, конфігурації та виду декоративних елементів, що прикрашають двері, а також аналіз співвідношення пропорцій основних елементів дверей до масштабу людини. Після цього у дослідженні було проведено порівняльний аналіз вибраних дверей, на основі якого було визначено спільні та відмінні характеристики. На основі цього, а також базуючись на працях дослідників архітектури Львова, було сформульовано характерні ознаки стилю сецесія, що застосовувались майстрами на львівських брамах, виконаних з дерева в період кін. XIX–поч. XX ст.

Виклад основного матеріалу

Детальний аналіз стилістичних ознак дерев'яних дверей проведений на вхідних брамах, які були відібрані з-поміж багатьох досліджених авторкою статті протягом роботи в Програмі у 2018–2022 рр. У процесі дослідження було детально проаналізовано 6 дерев'яних дверей у будинках, що розташовані в історичному ареалі Львова, а саме за такими адресами: вул. Архітекторська, 3, вул. Костя Левицького, 69, вул. Костя Левицького, 42, вул. Князя Романа, 34, вул. Івана Франка, 37, вул. Лисенка, 32. У ході натурних обстежень були здійснені обміри та фотофіксації наявного стану 6 дверей, на основі чого були виконані проєктні креслення. 5 із досліджених вхідних брам, за винятком дверей на вул. Костя Левицького, 69, були відремонтовані протягом 2018–2021 рр. за Програмою.

Будинок, що розташований на вул. Архітекторській, 3, до якого веде нижче описана брама, побудований у 1905–1906 рр. за проєктом архітекторів Зигмунта Федорського та Петра Гарнавецького у стилі орнаментального модерну, проте вже стилістика будинку в дечому нагадує раціональну сецесію. Вхідний отвір знаходиться по центру фасаду і підкреслюється балконом, що розташований над ним (рис. 1). Двері будинку з верхнім піварочним світликом, що відокремлений від них перемичкою, декоровані у верхній частині дерев'яним різьбленням у вигляді рослинного орнаменту. Два полотна дверей є симетричними і містять по дві фільонки (тафлі) в нижній частині дверей із ромбовидними розетками.

Будинок, що розміщується на вул. К. Левицького, 69, також є зразком орнаментальної сецесії, де на фасаді, як і на дверях, присутні радіальні елементи та рослинний орнамент (рис. 2.). Вхідна брама є автентична. Зверху знаходиться світлик із заскленням, що відокремлений від дверей різьбленим імпостом. Світлик поділений на 2 частини вертикальною стійкою посередині, яка містить декоративне різьблення. Два полотна брами є симетричними. Загальне оздоблення брами загалом є збережене і складається з декоративних накладок на фільонках у нижній частині дверей S-подібної форми віконної рами на світликах, що декорована різьбленим рослинним орнаментом у верхній кутовій частині дверей, а також вертикальних тяг, що оздоблюють горизонтальні накладки і перемичку віконної рами, імпост і вертикальну стійку на верхньому світлику. Автентична притульна планка є втрачена.

Рис. 1. Вхідна брама у будинку на вул. Архітекторській, 3 (фото і креслення: Онуфрив Я. О., 2022)

Рис. 2. Брама у будинку на вул. Костя Левицького, 69 (фото і креслення: Онуфрив Я. О., 2022)

Вхідні двері у будинку № 42 на вул. К. Левицького містять, як і сам будинок, сецесійний декор та характерну пластику криволінійних форм (рис. 3). Вхідна брама до будинку є автентичною. Два полотна брами є симетричними і містять вертикальні прямокутні світлики, що є засклені та захищені металевими декоративними ґратами. Ґрати складаються із чотирьох плавно закручених ліній, що радіально і симетрично розходяться від центральної осі дверей та перетинаються поперечним стержнем у вигляді гілки дерева. Над дверима розташований верхній світлик, який відокремлений від дверей дерев'яним профільованим імпостом. Світлик є прямокутним, проте в цей прямокутник вписана радіальна форма, що імітує листочки квітки. Брама також містить декор у нижній частині у вигляді тяг і фільонок, що декоровані різьбою.

Велика пізньюсецесійна кам'яниця № 34 (рис. 4), що розташована на вул. Князя Романа, постала у 1912 р. за проектом арх. С. Улейського, Ю. Пйонтковського (Тимофієнко, 1999).

Рис. 3. Брама у будинку на вул. Костя Левицького, 42 (фото і креслення: Онуфрив Я. О., 2022)

Рис. 4. Брама у будинку на вул. Князя Романа, 34 (фото і креслення: Онуфрив Я. О., 2022)

Вхідна брама розташована зліва від центральної осі фасаду і поділяється на три вертикальні частини. Рухоме дверне полотно знаходиться по середині, оточене з двох сторін двома симетричними частинами, які містять по одній прямокутній фільонці видовженої по вертикалі форми. Двері мають великий верхній світлик, який є відділений від дверного полотна імпостом. У верхній частині бічних полотен містяться менші світлики овальної форми, а у середньому полотні міститься більший овальний світлик. Багато декоративних елементів на дверному полотні, зокрема металеві ґрати, були відновлені впродовж ремонтних робіт, що тривали протягом II пол. 2020 р. у рамках Програми.

Житловий будинок № 37, що розташований на розі вул. І. Франка та Костомарова, споруджено у 1911 р. за проектом Бруно Ауера у стилі раціональної постсецесії (Мельник, 2008). Вхідна брама розміщується на фасаді ближче до кутової частини будинку з боку вул. Костомарова (рис. 5). Брама була відновлена за Програмою у 2021 р. Два полотна брами є симетричними. На дверях присутні два світлики овальної форми, що захищені металевими декоративними ґратами, а також різьблений геометричний накладний декор, що є притаманним для раціональної сецесії.

Будинок № 32 на вул. Лисенка у Львові споруджений у стилі орнаментальної сецесії. Будинок розміщений у рядовій забудові вулиці Лисенка (рис. 6). Вхідна брама є автентична та була відновлена за Програмою у 2020–2021 рр. Два полотна брами є симетричними. Зверху знаходиться світлик із заскленням, що відокремлений від дверей напівкруглим імпостом. Світлик оздоблений центральною вертикальною стійкою із декоративним різьбленням. Загальне оздоблення брами включає в себе декоративні різьблені фільонки внизу дверей, що відокремлені від середньої частини дверей горизонтальною профільованою тягою, оздобленою різьбленим рослинним орнаментом. У лівій та правій половині дверей присутні два світлики із заскленням та ажурними ґратами. Зверху двері декоровані різьбленнями у вигляді рослинних орнаментів. Внизу дверей завершуються двома симетричними цокольними дошками. Притульна планка є багато декорованою, зокрема різьбленою квіткою в середній частині та капітеллю зверху.

Рис. 5. Вхідна брама у будинку на вул. Івана Франка, 37 (фото і креслення: Онуфрив Я. О., 2022)

Рис. 6. Брама у будинку на вул. Лисенка, 32 (фото і креслення брами: Онуфрив Я. О., 2022)

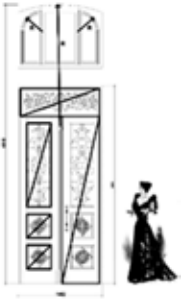
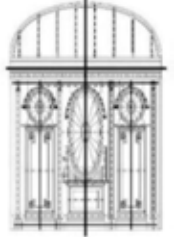
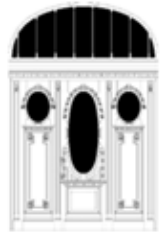

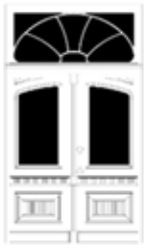
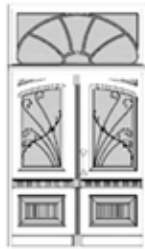

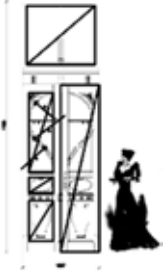
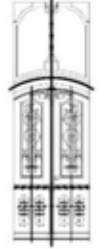

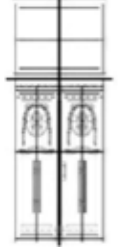

У ході дослідження був проведений порівняльний аналіз вибраних брам за такими критеріями: загальна композиційна схема, розміщення і конфігурація щілинних проїм, застосування декору, масштаб і пропорції основних конструктивних елементів дверей (табл. 1).

За загальною композиційною схемою у всіх проаналізованих дверях домінуюча вертикальна вісь проходить по центру. В орному типі відчинення у двостулкових дверях центральна вісь візуально підкреслюється притульною планкою, яка виконує функцію закривання щілини між двома рухомими дверними полотнами (стулками). У трьохстулкових дверях, наприклад у будинку на вул. Князя Романа, 34, центральна вісь підкреслюється вертикально видовженим овальним світловим отвором та декором, симетрично відображеним відносно центральної осі. У всіх проаналізованих брамах центральна вертикальна вісь відіграє роль головної осі симетрії, відносно якої відображені конструктивні та декоративні елементи з двох сторін. Головна горизонтальна вісь проходить через імпост або в деяких брамах, наприклад у будинку на вул. Архітекторська, 3, ця вісь проходить через залізобетонну перемичку, що відокремлює дверне полотно від верхнього світлика. Проте ця горизонтальна вісь ніколи не є віссю симетрії. Другорядні вертикальні осі у проаналізованих брамах проходять через середину дверних стулок і часто вони також є осями симетрії, відносно яких відображається дерев'яний декор чи візерунок металевих ґрат на вікнах. Проте у деяких брамах ці осі не є осями симетрії або є ними тільки для нижньої половини дверей. Другорядні горизонтальні композиційні осі проходять найчастіше по горизонтальних тягах та перемичках або ж в нижній частині дверей – по цокольних дошках. Інколи такими осями є горизонтальні осі симетрії, що відображають візерунок ґрат на вікнах або центр фільонки.

Розміщення і конфігурація щілинних проїм є дуже різноманітною. В проаналізованих брамах кожна дверна стулка містить по одному отвору, а також верхній світлик відокремлений від дверей. У деяких брамах форма світлових отворів у дверних полотнах є прямокутною, наприклад у будинку на вул. Архітекторській, 3. Також поширена овальна форма вікон, як у брамах на вул. Франка, 37 чи Князя Романа, 34. У всіх інших досліджених прикладах світлові отвори мають неправильну конфігурацію із зрізаними заокругленими кутами у верхній частині проїми, що симетрично відображені відносно центральної осі. На прикладі дверей на вул. К. Левицького, 69 можна побачити дуже плавну гакоподібну лінію віконної рами, яка вписана у прямокутник і разом із горизонтальною перемичкою розчленовує проїму на три частини неправильної форми. Верхній світлик буває різних форм: арочної, прямокутної, квадратної, круглої. Серед проаналізованих брам можна побачити верхні світлики арочної та прямокутної форм. Арки використовуються пологі або лучкові. Прямокутна форма світлика по зовнішньому контуру може мати щілинні проїми складної конфігурації, як на прикладі брами на вул. Лисенка, 32. Щілинна проїма, залежно від розміру і конфігурації, може бути поділена на декілька частин або бути суцільною. У досліджених брамах верхні світлики є поділені на декілька частин: від 2-х до 9-ти. Поділяються вони як по вертикалі, так і по горизонталі. На прикладі брами на вул. К. Левицького, 42 можна зауважити радіальне членування верхньої щілинної проїми, що імітує арку, вписану в прямокутник, з центру якої радіально простягаються криволінійні планки, що утворюють віконну раму.

Декоративні елементи, які використовуються для оздоблення досліджених дерев'яних брам, є дуже різноманітними. Серед типових елементів можна виділити: різьблені розетки та інший декор на фільонках, горизонтальні тяги з різьбою, профільовані карнизи, декор притульних планок (капітель, середній розмежувальний елемент, нижня основа), верхні накладні декоративні елементи (над світликами на внутрішній чи зовнішній стійці або верхній перемичці), декор довкола світликів (віночки та ін.). Характерним декоративним елементом на брамах, де світлик у дверному полотні є неправильної форми (прямокутник зрізаний і заокруглений із внутрішнього чи зовнішнього боку верхньої частини), є трикутної форми вставка, яка може бути декорована у вигляді листка чи квітки. Приклади такого декору трапляються, зокрема, на дверях у будинках № 69 та 42 на вул. К. Левицького.

Порівняльний аналіз брам

	Композиційна схема	Щілинні пройми	Декоративні елементи	Масштаб і пропорції
Вул. Архітекторська, 3				
Вул. Князя Романа, 34				
Вул. К. Левицького, 42				
Вул. К. Левицького, 69				
Вул. Лисенка, 32				
Вул. Івана Франка, 37				

У проаналізованих брамах використовується різьблений декор (як орнаментальний, так і геометричний). Майже на кожній брамі присутній декор, що імітує різноманітні рослини та їхні мотиви: квіткові бутони, вінки, листя, ліани тощо. У декорі природні плавні лінії поєднуються із прямими геометричними візерунками.

Важливими показниками, які характеризують двері, є пропорції та масштаб. Було проаналізовано співвідношення висоти до ширини загальних розмірів дверей, а також дверної стулки і верхнього світлика. Вхідні двері на вул. Архітекторській, 3, К. Левицького, 69 та Лисенка, 32 мають схожі загальні пропорції, які визначаються як співвідношення висоти до ширини – 3,3:1 / 3,2:1 (загалом двері), 4,3:1 (дверна стулка), 1:1,2 / 1:1,3 / 1,1:1 (верхній світлик). Двері у будинку на вул. І. Франка, 37 є менш видовжені по висоті, тому мають дещо менші співвідношення: 2,6:1 (загалом двері), 3,5:1 (дверна стулка), 1:1,3 (верхній світлик). Брами у будинках на вул. Князя Романа, 34 і К. Левицького, 42 мають натомість інші співвідношення, що є значно меншими, оскільки ці брами за загальною конфігурацією наближаються до квадрата: 1,6:1 / 1,7:1 (загалом двері), 3:1 / 2,6:1 (дверна стулка), 1:2,6 / 1:2,3 (верхній світлик). Масштаб дверей характеризується співвідношенням розмірів дверей до висоти людини. Особливо важливими є висота та ширина рухомої дверної стулки, яку постійно відчиняють і зачиняють у процесі експлуатації дверей. У проаналізованих дверей висота стулки коливається від 2,3 до 2,8 м. Тобто, за середнього зросту людини 1,7 м, у більшості дверей на рівні очей розміщується нижня половина світлика. Ширина стулки коливається в діапазоні від 0,6 м (вул. Лисенка, 32) до 1 м (К. Левицького, 42). Чим більша ширина і висота дверей, тим більша їх товщина і відповідно вага, що потребує від користувачів прикладання більших зусиль при користуванні дверима.

Висновки

Серед проаналізованих брам є типові зразки стилю сецесія, зокрема приклади орнаментальної та раціональної сецесії. Стилїстика брам характеризується загальними пропорціями і масштабом, конфігурацією брами та формою окремих щілинних проїм, застосуванням декору та особливістю композиційної схеми.

Загалом, можна помітити, що в більшості вхідних дверей цього періоду висота дверного отвору значно перевищує ширину, що зумовлено значною висотою поверхів у будинках того періоду. Адже дверна проїма починається від низу цоколя і завершується верхньою відміткою вікон на фасаді. Тільки у брамах, що раніше або сьогодні функціонують як в'їзні, загальна конфігурація більше наближається до квадрата.

Ще однією особливістю є розміщення світликів на дверних стулках. Вони зазвичай розташовані таким чином, що людське око може бачити на рівні нижче половини світлового отвору. Верхні світлики мають різноманітну конфігурацію, від прямокутної до арочної. Арки, зазвичай, використовуються або пологі, або лучкові. Щілинні проїми у дверних стулках також мають різноманітні конфігурації: овальні, півкруглі, прямокутні, прямокутні зі зрізаними заокругленими верхніми кутами тощо.

Декор, що застосовується на брамах періоду сецесія, вирізняється пластичністю форм та динамічністю. Динаміка декору урівноважується віссю симетрії, що проходить вертикально по центру брами і відображає симетрично декор на обидвох стулках. У брамах, що розташовані у будинках, споруджених у стилі орнаментальної сецесії, застосовується рослинний декор у вигляді квітів, ліан, листків, які є або різьбленими з дерева і накладаються зверху на дверне полотно, або у вигляді кованих металевих ґрат на світлових отворах. Віконні рами теж часто є неправильної форми із пластикою ліній, притаманною рослинам. У будинках пізньої сецесії декор на вхідних дверях є вже більш геометричний. Тут також застосовуються рослинні елементи, наприклад віночки, проте вони є стилізовані і строго підпорядковані симетрії, принципам ритму і метру.

Загальна композиційна схема дверей формується сіткою вертикальних та горизонтальних осей, де домінуючими є вертикальні осі, адже двері, здебільшого, є видовжені по висоті. Основна вертикальна вісь проходить по центру дверей, а горизонтальна – по імпосту або залізобетонній перемичці. Ці та інші особливості визначають стилістику дерев'яних брам періоду сецесії у Львові. Додаткового вивчення потребують металеві брами цього періоду, оскільки вони мають свою специфіку вирішення, відмінну від дерев'яних дверей.

Бібліографія

- Kazantseva T. and Ponkalo S. (2014). Classification of facade decoration of secession buildings built by I. Levynsky company in Lviv. *Space & Form*, 21, 171–182.
- Бевз М., Бірюльов Ю. (ред.), Богданова Ю., Дідик В., Іваночко У., Клименюк..., Черкес Б. (2008). *Архітектура Львова: Час і стилі. XIII–XXI ст.* Львів : Центр Європи.
- Бірюльов Ю. О. (2010). *Захаревичі: творці столичного Львова.* Львів : Центр Європи.
- Бірюльов Ю. О. (2005). *Мистецтво львівської сецесії.* Львів : Центр Європи.
- Гляйхманн І. і Борик М. (2013). Спільно творимо майбутнє: співробітництво з Німеччиною у сфері сталого розвитку українських міст. *Місцеве самоврядування та регіональний розвиток в Україні.* № 1. С. 24–26.
- Енгель М. (ред.), Юнгганс К., Онищенко Л. (ред.), Сколоздра В., Шполер Т., Войтова, Л. (ред.)... Петраш Ю. (ред.). (2011). *Довідник облаштування міста. Правила поведінки в історичному середовищі.* Львів : Львівська міська рада.
- Ідак Ю. В., Петришин Г. П. (ред.). (2011). *Композиційні аспекти формування фронту квартальної забудови Львова (кінець XVIII–початку XX століть).* Львів : Растр.
- Мельник І. (2008). *Львівські вулиці і кам'яниці, мури, закамарки, передмістя та інші особливості королівського столичного міста Галичини.* Львів : Центр Європи.
- Понкало С. І. (2016). Портали сецесійних будівель Львова: стилістика, композиція, проблеми збереження. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування.* № 42. 92–102.
- Про погодження Програми співфінансування у 2020–2023 роках ремонту віконних та дверних заповнень житлових будинків, які розташовані на території історичного ареалу м. Львова : Рішення ЛІМР № 129 від 21.02.2020 р. [online] / Львівська міська рада. URL: [https://www8.city-adm.lviv.ua/pool/info/doclmr_1.nsf/\(SearchForWeb\)/C02DED2E0F5E5E49C22585150045736B?OpenDocument](https://www8.city-adm.lviv.ua/pool/info/doclmr_1.nsf/(SearchForWeb)/C02DED2E0F5E5E49C22585150045736B?OpenDocument) (дата доступу: 12.07.2022).
- Тимофієнко В. І. (1999). *Зодчі України кінця XVIII—початку XX століть.* Київ : НДІТІАМ.

References

- Kazantseva, T. and Ponkalo, S. (2014). Classification of facade decoration of secession buildings built by I. Levynsky company in Lviv. *Space & Form*, 21, 171–182.
- Bevs, M., Biryulyov, Yu. (Ed.), Bohdanova, Yu., Didyk, V., Ivanochko, U., Klymeniuk, T. ... Cherkes, B. (2008). *Architecture of Lviv: Time and styles. XIII–XXI centuries.* Lviv: Tsentr Yevropy.
- Biriulov, Yu. O. (2010). *Zakharevychi: creators of capital Lviv.* Lviv: Tsentr Yevropy.
- Biriulov, Yu. O. (2005). *Art of the Lviv Secession.* Lviv: Tsentr Yevropy.
- Heichmann, I., Boryk, M. (2013). Creating the future together: cooperation with Germany in the field of sustainable development of Ukrainian cities. *Mistseve samovriaduvannia ta rehionalnyi rozvytok v Ukraini*, 1, 24–26.
- Enhel, M. (Red.), Yunhhans, K., Onyshchenko, L. (Red.), Skolozdra, V., Shpoler, T., Voitova, L. (Red.) ... Petrash, Yu. (Red.). (2011). *Directory of city planning. Rules of behavior in the historical environment.* Lviv: Lviv City Council.
- Idak, Yu. V., Petryshyn, H. P. (Red.). (2011). *Compositional aspects of the formation of the front of the Lviv neighborhood building (late 18th–early 20th centuries).* Lviv: Rastr.
- Melnyk, I. (2008). *Lviv streets and tenements, walls, nooks and crannies, suburbs and other features of the royal capital city of Galicia.* Lviv: Tsentr Yevropy.
- Ponkalo, S. I. (2016). Portals of secessionist buildings in Lviv: stylistics, composition, conservation problems. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia*, 42, 92–102.
- On the approval of the co-financing program in 2020–2023 for the repair of window and door fillings of residential buildings located on the territory of the historical area of the city of Lviv : Decision of Lviv City Council No. 129 from 21.02.2020. [online] / Lvivska miska rada. URL: [https://www8.city-adm.lviv.ua/pool/info/doclmr_1.nsf/\(SearchForWeb\)/C02DED2E0F5E5E49C22585150045736B?OpenDocument](https://www8.city-adm.lviv.ua/pool/info/doclmr_1.nsf/(SearchForWeb)/C02DED2E0F5E5E49C22585150045736B?OpenDocument) (date of access: 12.07.2022).
- Timofienko, V. I. (1999). *Ukrainian architects of the late 18th and early 20th centuries.* Kyiv: NDIITIAM.

Yaryna Onufriv

*Ph. D. of Architecture, Associate Professor of the Department of Urban Planning & Design,
Lviv Polytechnic National University, Lviv
e-mail: yaryna.o.onufriv@lpnu.ua
orcid: 0000-0003-0261-4738*

FEATURES OF THE STYLISTICS OF WOODEN ENTRANCE DOORS IN RESIDENTIAL BUILDINGS OF THE XIX–EARLY XX CENTURY IN LVIV

© Onufriv Ya., 2022

The problem of research and preservation of architectural heritage is more relevant than ever in Ukraine today. This problem is exacerbated under the influence of modern unstable socio-political processes and possible risks associated with the threat of military aggression from the Russian Federation. Therefore, the historical site of the city of Lviv, the oldest part of which is included in the UNESCO world heritage, needs increased attention and security measures from the authorities, the public and the scientific community. Door and window fillings need special protection, as the materials they are made of, namely wood, metal and glass, are short-lived, which emphasizes the relevance of this research.

The Secession period in the art and architecture of Lviv was studied by many scientists, architects and art critics, among whom Yuriy Biryulyov is considered the main researcher in this topic.

The purpose of the study is to determine the stylistic features of the solution of the entrance wooden doors in residential buildings built in the period between the end of the 19th and the beginning of the XX centuries. in Lviv. The study of the stylistic features of the gates was carried out using the methods of compositional analysis (Idak, 2011), which included, in particular, the analysis of the compositional scheme of the doors (grid of axes: first, second and third order), analysis of the placement and shape of light openings (slit openings), analysis of placement, the configuration and nature of the decorative elements that decorate the door, as well as the analysis of the ratio of the proportions of the main elements of the door to the human scale. After that, the study conducted a comparative analysis of the selected doors, on the basis of which common and distinctive characteristics were determined. Based on this, as well as based on the works of researchers of Lviv architecture, the characteristic features of the Secession style were formulated, which were used by craftsmen on Lviv gates made of wood in the Kin period. XIX beginning XX century.

Key words: *secession, wooden entrance door, residential building.*